

պով մատնանիչ է անում նաև պ. Զօպանեանը իր փոքրիկ յառաջարկներով:

Պ. Զօպանեանի գրքոյկը, որ կազմում է «Անահիտի» մատենադարանի II համարը, ամփոփում է միայն «Վինէի գեղեցկագոյն քերթուածներուն հայերէն թարգմանութիւնը»: Նա թարգմանել է հետեւեալ կտորները. «Մովսէս», «Աղէտքը», «Ճակատագիրները», «Հովիւին տունը», «Զիթենեաց լեռը», «Գայլին մահը»:

«Մովսէսը» խրոխտ չեղտով գրուած մի ոտանաւոր է, ուր Իսրայէլի մեծ մարգարէն Նիովային դէմ առ դէմ կանգնած պաղատում է. «Տէր, աւտդ, ես հզօր եմ և մենաւոր. թոյլ տուր, որ հողին քունը քնանամ»: Եւ Տէրը լսում է իր ծառայի ձայնը. «հզօր մենաւորը» վախճանւում է:

Յայտնի է, որ բօմանտիկները սովորաբար մի առանձին հակումն էին ցոյց տալիս դէպի կրօնական-միստիկ թեմաները: Այս առանձնայատկութիւնը նկատելի է մանաւանդ կաթողիկ բօմանտիկների մօտ, որոնց շարքին է պատկանում նաև դը Վինէին: Բացի «Մովսէսից» միստիկ տրամադրութեամբ են համակուած նաև «Ճակատագիրները» և «Զիթենեաց լեռը»:

«Հովիւին տունը» և «Գայլին մահը» ամփոփում են իրանց մէջ լուրջ խորհրդածութիւններ:

Ալֆրէդ դը Վինէի ճաշակը ըմբռնելու և նրա մասին փոքր ի շատէ գաղափար կազմելու համար արժէ կարդալ պ. Զօպանեանի թարգմանութիւնը, որ տեղի է ունեցել արձակ ոճով և որ ըստ ինքեան աջող կարող է համարուել: Մեզ թւում է, սակայն, որ ուսանայ ընթերցողների համար թարգմանութիւնը մի քիչ անմատչելի է, որովհետև ազատ չէ խորթութիւններից և փնտրուած քառերից—մի թերութիւն, որից թիւրքահայոց թէ ինքնուրոյն գրողների և թէ թարգմանիչների մի մասը դժբախտաբար զեռ թօթափած չէ:

Վ. Ն.

50) Վահան Թէֆեհեան, Հոգեւ, Պարիզ, 1901 թ., գինն է ?

Նքեղ տպուած այս գիրքը պարունակում է իր մէջ «ոտա-նաւոր և արձակ քերթուածներ», որոնց համարեա միակ նիւթը սէրն է, այն էլ հասցրած հեշտասիրութեան: Մի զգացմունքի այդչափ ծայրայեղ զարգացումը հիւանդ երեոյթ է. դա սիրամոլութիւն է (էրօտօմանիա): Գիշեր ու ցերեկ հեղինակը

հէնց գեղեցիկ աղջկանց համբոյրների մասին է երազում... Պատենակական այդ տենչերի մէջ հետաքրքրական ոչինչ չը կայ. նոր է, և մեզ համար տարօրինակ, յոյզերի արտայայտութեան այն ձևը, որ պ. Թէքէեանը լիովն է առել ֆրանսիական դեկադենտ կամ սիմբոլիստ բանաստեղծներից:

Ինքը հեղինակն էլ կարծես զգում է, որ արդէն չափից անցան իր սիրահարական միմունջները. «Վերջաբանում» նա ասում է.

Հիմա նրման պարտիզայանին այն խոհեմ,
Որ կը հանէ ածուներէն տունկերն հին...
Անեղանակ, յոգնած սէրերս կը խըլեմ

Յարդարելու համար հողը նոր բերքին,
Սմառներուն, աշուններուն բարեբար,
Հոգւոյս քաղցին 'ուրիշներուն համար... *)

Բայց այդ «նոր բերքերը» թող արուեստական չը լինեն արտայայտութեան կողմից. պ. Թէքէեանի լեզուն առանց արուեստական պաճուճանքների տգեղ չէ և իզուր նա ֆրանսիական դեկադենտներից վերցրած ներկերով այլանդակում է իր ոճը: Մենք գերադասում ենք պարզ, բնական դէմքը՝ կօսմտիկական հնարներով իբրև թէ «գեղեցկացրածներից», բնական մազերը՝ կեղծ ծամերից... Յամենայն դէպս առանձին ճաշակ է հարկաւոր հաւանելու համար այսպիսի «բանաստեղծութեան».

Նայումսի

Նայումսի մոռցայ ու անտանելի
Է ինծի անվերջ որոնումը այս
Մըտքիս ծալքերուն մէջ ուր խոյս կու տաս,
Օղին մէջ ուրկէ լոյսըս անյեղլի

Կը սպասէ որ «ը մ' ինծի նորէն գաս...»
Երբոր, դիպումս ինձի, Նայումսի ինծի
Սռաջին անգամ դարձաւ՝ ծրծեցի
Ձայն ինչպէս ջուրի մէջ ոսկի աւազ:

Եւ տենջացի, սէ'րս, որ տարիներով
Նայումսիդ ներքև խեղճ սիրտըս խռոտով
Քընանայ...: Ըսպունգ, ուզեցի ըլլալ

Որ վըրաս ինկած, չուշիկ, անկասկած
Ծրծեղէ լետոյ հոգիս լըճացած,
Ալ ինձմով լեցուն՝ գերեզմանս ըլլայ...

*) Ուղղագրութիւնը հեղինակին է պատկանում:

Եթէ մօղային հոսանքի ազդեցութիւնը չը լինէր պ. Թէ-
բէկանի վրայ, գուցէ աւելի պարզուէր ընթերցողի համար հե-
ղինակի ստեղծագործութեան ոյժը, որովհետեւ «Հոգեբուում» կան
մի քանի «արձակ» կտորներ, որոնք ցոյց են տալիս որ հեղինակը
զուրկ չէ բանաստեղծական աւելինից: Այդ կտորները կարծես
դեկլադենտական սուադի ճեղքուածքներից երևան լինեն հա-
նում բանաստեղծական դէմքի աւելի բնական ու պարզ գոյն,
որ սակայն այլանշանուած է ներկերի հաստ ծեփով:

Լ. Ս.

51) «Գիւրգ բրոքս». մատենագրութիւն նախնեաց: Սահակ Մեսրոպեան
Մատենադարան, Ե: Թիֆլիս, 1901, մեծադիր 80, եր. ծԸ+584. գինն է
1 ռ. 50 կոպ.:

Քրիստոնէութիւնը իր գոյութեան առաջին երեք դարե-
րում շարունակ ենթարկուած էր հալածանքի արևմուտքում և ա-
րևելքում. որովհետեւ այն ժամանակուայ հեթանոս իշխողները
այդ նոր արծարծուող կրօնի մէջ տեսնում էին ոչ միայն մի
վտանգաւոր ախոյեան իրանց հեթանոսական կրօնների դէմ,
այլ և կարծում էին, թէ նա կարող է խախտել ու քայքայել
նաև քաղաքական կարգերը: Հազարներով ու տասնեակ հազար-
ներով քրիստոնեաներ այս չըջանում մատնուեցին բանտի, կա-
պանքների, սոսկալի չարաշարանքների և մահուան: Բայց նոր
կրօնը, չնորհիւ հաւատի կենդանութեան և կենսունակութեան,
ոչ միայն չօհնչացաւ այս հալածանքներից, այլ օրէցօր զարգա-
ցաւ ու ծաւալուեց Եւրոպայի, Ասիայի և Աֆրիկէի շատ կող-
մերը:

Քանի որ տեսնում էին այս հալածանքները, և քրիստոնէու-
թիւնը պարտաւոր էր պաշտպանողական դիրք ընենել հալածիչ-
ների դէմ՝ բոլոր ազգերի մէջ ցրուած քրիստոնեաները իրանց
մէկ էին զգում, գործում էին համերաշխ ու միաբան, որովհե-
տեւ բոլորն էլ միևնոյն պայմանների մէջ էին իբրև հալածուած-
ներ, և միայն ներքին կապն ու համերաշխութիւնը կարող էր
բարոյական ու նիւթական ոյժ տալ նրանց՝ դիմադրելու նեղու-
թիւններին: Բայց չորրորդ դարի առաջին քառորդում մի շատ
կարևոր դէպք պատահեց, որ ահագին նշանակութիւն ունեցաւ
քրիստոնէութեան համար.—այն ժամանակուայ ամենահզօր կայ-
սերութեան, Բիւզանդիայի կայսր Կոստանդինոս Մեծը ընդու-
նեց քրիստոնէութիւն, որով այս կրօնը դարձաւ բիւզանդական